

Vergaderjaar 1986-1987

19545

Opheffing van de Raden van Arbeid

Nr. 10

EINDVERSLAG

Vastgesteld 18 mei 1987

Met een tijdige beantwoording van de hierna volgende vragen en opmerkingen, acht de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid de plenaire behandeling van dit wetsvoorstel genoegzaam voorbereid.

Met instemming hadden de leden van de C.D.A.-fractie in de memorie van antwoord kennisgenomen van de uiteenzetting van de bewindsman over de uitgangspunten over de toekomstige herziening van de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid. Hetzelfde geldt voor de brief aan de Kamer van 20 maart jongstleden, waarin een tussenstand over de hoofdlijnen Arbeidsvoorzieningenwet is opgenomen. De aan het woord zijnde leden hadden de indruk dat de bewindsman met de uiteenzetting in de memorie van antwoord over de demografische verzekeringen en de werknemersverzekeringen en met de mededelingen in de brief over de arbeidsvoorzieningen de reikwijdte van de uitvoeringsorganisatie van de sociale zekerheid had aangeduid. Zij wilden van de staatssecretaris graag vernemen of deze indruk juist was.

Het onderhavige wetsvoorstel zal met overige aanpassingen in de beheersstructuur van de werknemersverzekeringen in de Organisatielwet sociale verzekeringen worden verwerkt, zo merkten deze leden op. Zij gingen ervan uit dat daarin het toezicht van de Sociale Verzekeringsraad en de uitvoering door de Sociale verzekeringsbank en bedrijfsverenigingen duidelijk worden gescheiden. Mogen zij tevens aannemen dat het toezichthoudende niveau het goedkeuringsrecht blijft behouden over de wijze van uitvoering?

De uitgangspunten voor de uitvoeringsorganisatie sociale zekerheid, die de bewindsman in de memorie van antwoord noemt, zijn naar de mening van de leden van de C.D.A.-fractie niet voldoende in samenhang toegepast. Zo voorziet de bewindsman een meer cliëntgerichte opzet van de uitvoeringsorganisatie, teneinde de bereikbaarheid en de toegankelijkheid te vergroten. Terecht heeft het kabinet in de adviesaanvraag aan de SER in het kader van de bedrijfstakgewijze opzet van de werknemersverzekeringen door een gelijke regionale indeling een goede afstemming te realiseren. De leden van de C.D.A.-fractie vroegen of de staatssecretaris aan het gehele proces van herziening van de uitvoeringsorganisatie niet dezelfde uitgangspunten dient te verbinden. Mede op grond van deze

¹ Samenstelling:

Leden: Nypels (D66), Weijers (CDA), Kraaijeveld-Wouters (CDA) voorzitter, Beckers-de Bruijn (PPR), Spieker (PvdA), Moor (PvdA), Gerritse (CDA), Buurmeijer (PvdA) ondervoorzitter, Rempt-Halmmans de Jongh (VVD), Groenman (D66), Oomen-Ruijten (CDA), Ter Veld (PvdA), Van Nieuwenhoven (PvdA), Dales (PvdA), Linschoten (VVD), Alders (PvdA), Kamp (VVD), Nijhuis (VVD), Leijse (PvdA), Doelman-Pel (CDA), G. Terpstra (CDA), De Leeuw (CDA), Biesheuvel (CDA).

Plv. leden: Tommel (D66), Wolters (CDA), B. de Vries (CDA), Van Es (PSP), Worrell (PvdA), Kok (PvdA), Korhals (VVD), Engwirda (D66), Van Noord (CDA), Van der Vlies (SGP), Melkert (PvdA), Van Gelder (PvdA), De Grave (VVD), Wöltgens (PvdA), Franssen (VVD), Schutte (GPV), Knol (PvdA), Paulis (CDA), Soutendijk-van Appeldoorn (CDA), Tuinstra (CDA), Leerling (RPF).

overweging zouden de leden van de C.D.A.-fractie kunnen instemmen met aparte uitvoeringsorganisaties. Evenals de bewindsman zagen zij geen tegenstelling tussen het uitgangspunt van een functionele decentralisatie en een regionale uitvoering.

Is de staatssecretaris bereid, zo vroegen deze leden, in de adviesaanvraag aan de Sociale Verzekeringsraad over de Organisatiewet sociale verzekeringen aan de volgende uitvoeringsaspecten aandacht te besteden:

- de verwijzingen van de cliënt op grond van regeling, beroep en leeftijd;
- de begeleiding van werklozen en arbeidsongeschikten;
- de verbindingen tussen het beleidsniveau en het uitvoeringsniveau in de uitvoeringsorganisatie;
- de kosten van uitvoering en de automatisering;
- de informatievoorziening?

Gelet op het kader waarbinnen de adviesaanvraag aan de Sociale Verzekeringsraad over de Organisatiewet sociale verzekeringen past en gelet op het goedkeuringsrecht van de Sociale Verzekeringsraad met betrekking tot het instellen en instandhouden van de tweeëntwintig districtskantoren van de Sociale Verzekeringsbank, hadden de leden van de C.D.A.-fractie de conclusie getrokken dat het aanvankelijke doelmatigheidscriterium van de bewindsman voor de omvang van de kantoren van de huidige Raden niet meer zal worden gehandhaafd.

Ten aanzien van de informatieverzorging en automatisering zouden deze leden graag vernemen of er plannen in voorbereiding zijn een informatienetwerk te creëren tussen Bank, bedrijfsverenigingen en Gewestelijke Arbeidsbureaus.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden op de gestelde vragen met betrekking tot de integratie van de Raden van Arbeid en de Sociale Verzekeringsbank voldoende informatie ontvangen. Zij constateerden dat bij de raden en de bank een scholingsprogramma in voorbereiding is om interne en externe mobiliteit te bevorderen. Deze leden informeerden nog of er overleg is gevoerd om de medewerkers van de bank en de raden tijdelijk de interne-sollicitatieprocedure bij de Gewestelijke Arbeidsbureaus en het Gemeenschappelijk Administratiekantoor te laten deelnemen. Met instemming hadden deze leden kennisgenomen van het besluit om de raden en de Sociale Verzekeringsbank extra ruimte toe te kennen voor een eenmalige verruimde afvloeiingsmogelijkheid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden met veel interesse de memorie van antwoord bestudeerd. Zij meenden evenwel dat de argumentatie van het kabinet nog onvoldoende de keuze motiveert om thans over te gaan tot opheffing van de Raden van Arbeid.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de behandeling van dit wetsvoorstel niet het meest geëigende moment om uitspraken te doen over mogelijke integratie van de uitvoering van het totaal van de sociale zekerheid, dat wil zeggen volksverzekeringen en werknemersverzekeringen, en de uitvoering van het arbeidsvoorzieningenbeleid. Wel bleven zij uitermate geïnteresseerd in de opvattingen van het kabinet over de uitvoering van zowel de werknemersverzekeringen als het arbeidsvoorzieningenbeleid. Zij hadden vooral beoogd inzicht in de toekomstige uitvoeringsstructuur van de sociale zekerheid te krijgen.

De uitvoering van de demografische regelingen zou thans aan de orde kunnen zijn, hoewel de leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat er eerst meer zicht zou moeten zijn op de uitvoering van de overige sociale zekerheidsregelingen. Zij dachten hierbij vooral aan de opvattingen van het kabinet over de rol van de sociale partners en andere maatschappelijke groeperingen – waaronder de cliënten zelf – bij de uitvoeringsorganisatie en aan de relatie tussen de uitvoering van de sociale zekerheid en de andere beleidsterreinen

Zoals al door het kabinet gesteld, is de cliëntgerichtheid een van de belangrijkste criteria voor de uitvoeringsorganisatie, naast andere criteria zoals beheersbaarheid en democratische controle. Het interesseerde de leden van de P.v.d.A.-fractie of aan dit uitgangspunt door opheffing van de Raden van Arbeid voldoende uitwerking wordt gegeven waar het de demografische verzekeringen betreft. Deze leden meenden dat de cliëntgerichte gevalsbehandeling bij uitstek gerealiseerd is in de Raden van Arbeid. Niet alleen worden de aanvragen voor een uitkering ingediend op het kantoor van de raad, maar ook beroepszaken worden daar afgehandeld. Bovendien worden eventuele besluiten tot terugvordering van ten onrechte verkregen uitkeringen daar genomen. Het gekozen uitgangspunt van cliëntgerichtheid is, meenden deze leden, in de huidige structuur gewaarborgd. Dit kan dus geen reden zijn voor het wijzigen van de bestaande structuur.

Centrale beleidsbepaling gepaard aan coördinatie en regionale gevalsbehandeling achtte de P.v.d.A.-fractie geen onjuist uitgangspunt. De hoofdlijnen voor het beleid vloeien, meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie, voort uit de wetgeving en jurisprudentie, waar alle raden zich aan hebben te houden. Coördinatie vindt plaats door middel van de Vereniging van de Raden van Arbeid. Waar geen eensluidende opvatting bestaat, biedt – zoals gezegd – de jurisprudentie de mogelijkheid tot eenheid in het beleid te komen. Ook hier meenden deze leden dus geen argumenten te kunnen vinden voor wijziging van de huidige structuur.

Nu kan het zijn dat het kabinet deze coördinatie te vrijblijvend acht. Maar in dat geval zou het veel logischer zijn de samenwerking tussen de Raden van Arbeid te versterken. Zijn er, hetzij van de zijde van het departement, hetzij vanuit de uitvoeringsorganisatie, klachten bekend over slechte afstemming tussen het beleid van de Raden van Arbeid onderling? De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden het op prijs stellen onderbouwde voorbeelden daarvan te krijgen. Zo die er mochten zijn, wat is er dan gedaan om die situatie te verbeteren? De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden zich, zeker als daaruit problemen voortvloeien, best kunnen voorstellen dat er een versterking van de coördinatie tussen de Raden van Arbeid zou plaatsvinden, maar begrepen niet waarom dan het voorstel komt de Raden van Arbeid op te heffen.

De leden van de P.v.d.A.-fractie wezen erop dat het in de sociale zekerheid ongebruikelijk is fondsbeheer en uitvoeringsorganisatie te koppelen. Daarom zou het veel meer in de lijn hebben gelegen voorstellen te doen tot overheveling van de uitvoeringstaken van de bank naar de raden. Daarmee zou ook bij de demografische verzekeringen een scheiding tot stand gebracht worden tussen uitvoering en fondsbeheer. De leden van de P.v.d.A.-fractie verzochten het kabinet om een standpuntbepaling in deze.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden door de memorie van antwoord hun eerdere indruk versterkt dat het kabinet verwacht dat de ontwikkelingen in de uitvoering van de demografische regelingen als zodanig zullen leiden tot een aanzienlijke verlichting van de taak van de uitvoeringsorganisatie. De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden dat op zichzelf een verheugende medeling. Een eenvoudiger uitvoering en een verlichting van de taak van de uitvoeringsorganisatie kan, meenden zij, alleen maar ten goede komen aan een betere serviceverlening aan de cliënt. Zij vreesden echter dat hier de wens de vader is van de gedachte.

Deze leden zouden graag de beschikking krijgen over recente gegevens inzake ontwikkelingen in de sfeer van de kinderbijslag. Hoeveel jongeren boven de 18 jaar komen thans nog in aanmerking voor kinderbijslag? Kunnen de recente cijfers van de raden hierover worden verstrekt? Voor studerende kinderen is immers niet in alle gevallen het recht op kinderbijslag vervallen. Is het waar dat gevallen van kinderen boven de 18 jaar niet eenvoudig te behandelen zijn?

De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden eveneens dat uit de herziening van de Algemene Ouderdomswet, zowel waar het de inkomensafhankelijke toeslag voor de niet AOW-gerechtigde huwelijkspartner betreft als bij de gelijkstelling van ongehuwd samenwonenden met gehuwden, extra werkzaamheden voortvloeien. Met betrekking tot de Algemene Weduwen- en Wezenwet hadden deze leden de indruk dat de aangekondigde wetswijziging ondanks de nog volstrekt in nevelen gehulde materialisering daarvan, op zijn minst tot een aantal moeilijkheden zal gaan leiden, in tegenstelling tot de huidige relatief simpele systematiek. Zij zouden graag een exacter en uitvoeriger antwoord op hun eerder gestelde vragen ontvangen.

Concluderend meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie dat:

- a. er vermoedelijk een overschatting is van de te verwachten verlichting van de uitvoeringstaken;
- b. ook al zou er een personeelsvermindering bij de raden kunnen optreden, deze personeelsvermindering ook zal ontstaan wanneer het wetsvoorstel zou worden aanvaard.

Ook in het argument «behoud van werkgelegenheid» zagen zij dus weinig grond voor een positieve benadering van het wetsvoorstel. Het maakt voor de totale werkgelegenheid bij raden en bank niet uit of het wetsvoorstel wel of geen doorgang zal vinden.

De argumentatie dat een goede automatisering alleen kan worden opgezet en ingevoerd in een structuur zoals voorgesteld, achtten de leden van de P.v.d.A.-fractie niet juist. Wanneer de Raden van Arbeid zouden functioneren onder toezicht van de Sociale Verzekeringsraad, met een eventuele versterkte coördinatie door middel van de huidige Vereniging van Raden van Arbeid, zou gecoördineerde automatisering zeer goed mogelijk zijn.

Het stoorde de leden van de P.v.d.A.-fractie dat in het wetsvoorstel zó duidelijk wordt uitgegaan van opheffing van de Raden van Arbeid, dat het bestuur van de bank alleen bepaler wordt voor het beleid. Naast deze mogelijkheid waren er toch twee andere keuzen denkbaar geweest: een fusie tussen bank en raden, dan wel een versterking van de coördinatie door de Vereniging van de Raden en een beperking van de taken van de bank. Zij meenden dat bij de laatste variant de gevalsbehandeling in de regio en de cliëntgerichtheid goed tot hun recht kunnen komen, zonder dat daarmee van een volstrekt ongecoördineerd beleid tussen de regio's sprake zal zijn, zoals thans door het kabinet wordt gesuggereerd. De Sociale Verzekeringsraad zou dan als toezichthouder op zowel de bank als de raden functioneren.

De versnippering die thans wellicht aanwezig is in deskundigheid doordat zowel de bank als de raden de gevalsbehandeling verrichten, kan ook dan worden voorkomen. De specialistische kennis die nodig is voor de gevalsbehandeling zit bij de raden, waar deze – gezien de cliëntgerichtheid – ook hoort. Het leek de leden van de P.v.d.A.-fractie geen probleem dat voor mensen die vanuit het buitenland een uitkering ontvangen één van de raden wordt aangewezen. Was tot een aantal jaren geleden trouwens deze gevalsbehandeling ook niet bij de raden gelokaliseerd? Welke overwegingen hebben er destijds toe geleid deze gevalsbehandeling naar de bank over te hevelen en op voorstel van wie is dat geschied? De functies ten behoeve van de grensarbeiders kunnen door de bestaande raden (bureau Duitse en bureau Belgische zaken) vervuld worden. Op deze wijze zou voorkomen kunnen worden dat, los van een visie op de totale uitvoeringsorganisatie, voor het gedeelte «demografische regelingen» vooruit wordt gelopen op de algehele herziening van de uitvoeringsorganisatie.

In de memorie van antwoord meenden de leden van de P.v.d.A.-fractie enige denigrerende klanken te bespeuren met betrekking tot de werkwijze van de Raden van Arbeid. Zij doelden hierbij op de passage: «Organisato-

rische eenduidigheid en slagvaardigheid kan bereikt worden binnen de opzet van één organisatie. Hierbij past niet het beeld waarin 23 autonome organisaties in een voortdurend onderhandelingsproces verkeren» (blz. 9). De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten deze centralistische tendens – één organisatie – wat merkwaardig in het licht van het decentralisatiestreven van dit kabinet, waarvan de noodzaak hen voor de voeten was geworpen zelfs in gevallen waar zij op goede gronden voor, al dan niet tijdelijke, centrale uitvoering hadden gepleit. Zij meenden dat slagvaardigheid en daadkracht ook zeer wel decentraal vanuit regionale raden zouden kunnen worden bereikt.

Waaruit blijkt dat de bank slagvaardiger functioneert dan de raden? Deze leden zouden dat graag toegelicht willen zien aan de hand van de recente wijzigingen in de Algemene Ouderdomswet. Waarop is de veronderstelling gebaseerd dat de raden in een voortdurende onderhandelingsituatie verkeren? De leden van de P.v.d.A.-fractie meenden dat hiermee een karikatuur wordt geschetst van de werkwijze binnen de Vereniging van de Raden van Arbeid. Voorbeelden zouden deze positiebepaling van het kabinet wellicht kunnen verduidelijken.

De leden van de P.v.d.A.-fractie waren niet van oordeel dat het precieze aantal kantoren van de raden, of het aantal districtskantoren volgens het wetsvoorstel, in een wet moet zijn vastgelegd. Het leek hun vanzelfsprekend dat een goede spreiding over het land noodzakelijk is. Te bepalen dat daarnaast lokaal spreekuren worden gehouden achtten zij geen taak voor de wetgever. Met kantoren van de raad bedoelden zij de eenheden waar de gevalsbehandeling wordt verwerkt en afgewerkt. De leden van de P.v.d.A.-fractie hechtten aan de regionale besturen, of, als het wetsvoorstel doorgang mocht vinden, aan regionale adviescolleges. Zij bleven ook van oordeel dat er zowel bij de bank als bij de raden alle redenen is die colleges te verbreden. Demografische verzekeringen zijn niet bij uitstek het werkterrein van de sociale partners. De idee dat de sociale partners en onafhankelijke deskundigen voldoende de belangen van cliënten behartigen, behoeft niet ontkend te worden, als wordt bepleit voor een bredere samenstelling. De noodzaak van de colleges blijkt, meenden de genoemde leden, juist uit de cliëntgerichte behandeling die wordt nagestreefd, ook bij de uitoefening van discretionaire bevoegdheden door de uitvoeringsorganisatie. Bij voorbeeld bij het terugvorderingsbeleid behoort een beslissing dicht bij de mensen genomen te worden. De betrokkenheid hierbij van een regionaal bestuur of een adviescollege van een bredere samenstelling is wenselijk.

De leden van de P.v.d.A.-fractie betreurden de oppervlakkige beantwoording van hun suggesties voor een taak van de raden ten aanzien van de gepensioneerde. Zij vroegen niet alleen naar de bestaande praktijk, zij deden ook suggesties voor de toekomst. Waarom heeft het kabinet deze zeer serieus bedoelde suggesties niet behandeld? Waarom wordt niet overwogen, wanneer beantwoording op dit moment niet mogelijk is, juist op die terreinen nadere studie te verrichten en eventueel adviesaanvragen op te stellen?

Het voorkomen van een versplinterde benadering door de overheid van bejaarden of kinderen waar het gaat om inhoudingen, inkomsafhankelijke regelingen en dergelijke zou toch serieuze aandacht behoren te krijgen.

Waar het de positie van het personeel betreft, waren de leden van de P.v.d.A.-fractie erkentelijk voor de gebleken bezorgdheid over mogelijke gevolgen van de wijziging van de taken van de Raden van Arbeid. Echter, wanneer het waar is dat het aantal personeelsleden in ieder geval zal teruglopen, meenden deze leden dat de oplossing van integratie van personeel van de raden en van de bank onvoldoende soelaas zou bieden. Bij overdracht van uitvoeringstaken van de bank naar de raden zou het grootste personeelsprobleem immers bij de bank terecht komen. Goede afspraken binnen de uitvoeringsorganisatie bij personele wijzigingen hadden de leden van de P.v.d.A.-fractie altijd bepleit. Zij verwezen bij

voorbeeld naar hun pleidooien bij de Wet studiefinanciering en in het kader van de stelselherziening sociale zekerheid.

Als het inderdaad waar is dat de demografische verzekeringsuitvoering zal leiden tot een aanzienlijke personeelsreductie, is een afspraak tussen bank en raden onvoldoende. Dan zal ook gewerkt moeten worden aan de bereidheid tussen de uitvoeringsorganisatie werknemersverzekeringen en uitvoeringsorganisatie demografische verzekeringen tot een overname van personeel. Is daar iets aan gedaan? Dit is van belang omdat mensen, mede gezien werk van partner en opleiding van kinderen, vaak een voorkeur hebben voor soortgelijk werk in eigen regio. De voorziene verzwaring van de uitvoeringsorganisatie werknemersverzekeringen als gevolg van de stelselherziening zou hier vermoedelijk ook meer ruimte bieden dan alleen de personeelsintegratie tussen de raden en de bank. De leden van de P.v.d.A.-fractie hadden over de gevolgen voor de werkgelegenheid de nodige opmerkingen gemaakt. Waar het de rechtspositie voor ambtenaren betreft, vroegen zij aandacht voor de gevolgen van het doorgaan van dit wetsvoorstel in combinatie met de herziening van de sociale zekerheidsregelingen voor ambtenaren. Wanneer voor ambtenaren die nu met wachtgeld gaan, de bestaande regelingen blijven gelden en voor hen die na 1 januari 1988 ontslagen worden, nieuwe regelingen zouden gaan gelden, ontstaat een ongelijke situatie voor gelijke gevallen. De aan het woord zijnde leden verzochten hierop een reactie.

De leden van de P.v.d.A.-fractie zouden graag meer inzicht krijgen in het verschil in de arbeidsvoorwaarden. Naar hun mening is het verschil tussen personeel in dienst van de raden en de bank in secundaire en tertiaire arbeidsvoorwaarden meer omvattend dan alleen de invulling van de arbeidstijdverkorting.

De rechtspositie van de voorzitters vraagt speciale aandacht. Voorzitters die – na aanvaarding van dit wetsvoorstel – directeur zouden worden van een districtskantoor, krijgen een andere functie. Hun autonome positie wordt dan veranderd in een positie als ondergeschikte van de directie van de bank. De immateriële aspecten van het voorzitterschap worden volstrekt ontkend. De leden van de P.v.d.A.-fractie vonden het trouwens opvallend dat in de memorie van toelichting weinig melding wordt gemaakt van de opvatting van deze door de Kroon benoemde deskundigen op het terrein van de demografische verzekeringen en de sociale verzekeringen in het algemeen. Zeker voor een oordeel over de stelling dat de voorzitters zeer verdeeld zijn over hun nieuwe positie, zou het interessant zijn te weten wanneer de bewindsman een gesprek heeft gehad met deze voorzitters, wat er in dat gesprek is besproken en op welke gronden de bewindsman tot deze opvatting komt.

Tenslotte zouden de leden van de P.v.d.A.-fractie het voor hun uiteindelijke afweging zeer op prijs stellen inlichtingen te ontvangen over de gevolgen van het niet doorgaan van dit wetsvoorstel voor het personeel bij de raden en de bank, voor de cliënten en voor de bestuurlijke bevoegdheden van bankdirectie en -bestuur en radenvoorzitters en -besturen. Zij hadden vooralsnog de opvatting dat aan het onderhavige wetsvoorstel thans geen behoefte bestaat.

De leden behorend tot de V.V.D.-fractie hadden, zoals eerder vermeld, het voorstel om de Raden van Arbeid op te heffen met gemengde gevoelens ontvangen. Zij hadden in de memorie van antwoord onvoldoende argumenten aangetroffen om dit eerder ingenomen standpunt in positieve zin te wijzigen. Het tegendeel lag eerder voor de hand. Hoewel zij er op zich waardering voor hadden dat het kabinet in de memorie van antwoord gepoogd had aan de onder meer bij de V.V.D.-fractie levende bezwaren tegemoet te komen, vonden zij dat het kabinet in die poging niet was geslaagd. Het ontbreekt anno 1987 nog steeds aan een samenhangende visie op de reorganisatie van de uitvoering van de sociale zekerheid.

Voorts bestaat nog onvoldoende inzicht in de bij de reorganisatie te hanteren uitgangspunten.

Die visie en in ieder geval die uitgangspunten hadden er allang moeten zijn. In een overleg tussen kabinet en Kamer was immers reeds in 1982 van de zijde van het kabinet gezegd, dat de herziening van het stelsel van sociale zekerheid en de reorganisatie van de uitvoering gelijktijdig doorgevoerd zouden moeten worden. Voorts is van de zijde van de regeringsfracties tijdens de UCV van 23 maart 1983 met klem aangedrongen op spoedige helderheid. Deze helderheid is er absoluut nog niet. Hooguit worden in de memorie van antwoord op onderdelen enkele min of meer vrijblijvende gedachten ontvouwen. Welke waarde, zo vroegen deze leden, moet hieraan worden toegekend, gelet op eerdere uitspraken? Zij memoreerden in dit verband bij voorbeeld de uitspraak van de bewindsman, gedaan tijdens de eerder genoemde UCV, dat het voorstel tot herziening van de Organisatiewet sociale verzekering en het onderhavige wetsvoorstel tegelijkertijd zouden worden ingediend en uitgevoerd. Deze uitspraak is, zo is thans gebleken, met enig gemak aan de bekende laars gelapt. De aan het woord zijnde leden vroegen of het niet veel verstandiger is die uitspraak en toezegging aan de Kamer alsnog na te komen en alsnog een in een beleidsnota neergelegde integrale visie te presenteren. *Zolang een dergelijk referentiekader ontbreekt, leek het de leden behorend tot de V.V.D.-fractie niet verantwoord de Raden van Arbeid op te heffen.* Zij sloten bepaald niet uit dat dat later wel eens een gelegenheidsbeslissing zou blijken te zijn geweest die strijdig is met de dan te formuleren uitgangspunten en integrale visie.

Het onderhavige voorstel impliceert immers dat uitvoering, fondsbeheer en toezicht in één hand komen. Zou één van de (principiële) uitgangspunten niet kunnen of moeten zijn, dat deze taken juist gescheiden dienen te worden? Vooruitlopend op de integrale visie reeds nu de Raden van Arbeid opheffen zou naar het oordeel van de leden van de V.V.D.-fractie slechts aanvaardbaar zijn, indien er zeer zwaarwichtige redenen zijn die geen uitstel gedogen. Die zwaarwichtige argumenten hadden zij in de voorliggende stukken niet aangetroffen, noch op het terrein van de automatisering, noch ten aanzien van de personele problematiek. Overigens hadden zij geconstateerd dat het kabinet een eerder als belangrijk aangevoerd argument, namelijk het te grote aantal raden, met hetzelfde gemak had laten vallen als waarmee het kennelijk was opgevoerd.

Tegen deze achtergrond vroegen de leden van de V.V.D.-fractie of er wellicht verborgen argumenten in het spel zijn. Zijn de werkgevers- en werknemersorganisaties nu en in de toekomst nog wel in voldoende mate in staat om gekwalificeerde bestuurders ten behoeve van de Raden van Arbeid te leveren? De betrokken organisaties plegen deze vraag bevestigend te beantwoorden. Is hier evenwel sprake van een (toekomstig) probleem – en dus van een zwaarwichtig argument – laten de betreffende organisaties en het kabinet dit dan zeggen, opdat de Kamer de echte argumenten leert kennen en deze in de afweging kan betrekken.

Zoals reeds opgemerkt, hadden de leden van de V.V.D.-fractie duidelijk behoefte aan een integrale visie op de reorganisatie van de uitvoering van de sociale zekerheid, teneinde het voorstel om de Raden van Arbeid op te heffen op een gedegen en serieuze wijze te kunnen beoordelen. Thans moesten deze leden zoeken naar her en der verspreide gedachten, zonder dat een duidelijke samenhang zichtbaar is en zonder dat duidelijk is welke visie aan het geheel ten grondslag ligt. Zo hadden zij kennis genomen van enkele op zichzelf staande uitgangspunten met betrekking tot de uitvoeringsorganisatie aan de voet, welke wel erg plotseling naar voren werden gebracht. Bij het onlangs gehouden debat over de stelselwijziging waren deze gedachten over regionalisatie en dergelijke nog niet ter sprake gekomen. Bovendien, hoe moeten deze gedachten worden beoordeeld en hoe hard zijn deze, nu het kabinet er terstond bij vermeldt, dat het nog te vroeg is voor het formuleren van een adviesaanvraag? Waarom heeft het kabinet dan zoveel haast met dit wetsvoorstel?

Overigens vonden de leden van de V.V.D.-fractie één van de aangevoerde argumenten nogal merkwaardig. Het kabinet stelt in de memorie van antwoord dat een adviesaanvraag pas verwacht kan worden nadat de sociale partners de gelegenheid gekregen hebben zelf hun gedachten nader te bepalen. De adviesaanvraag krijgt dan wel een erg formalistisch karakter, om over onnodig tijdverlies maar niet te spreken. In ieder geval blijkt uit deze mededeling dat het kabinet zelf nog geen echte eigen gedachten over de uitvoeringsstructuur heeft en dat de enkele ingenomen standpunten blijkbaar nogal vrijblijvend zijn.

Voorts was het voor de leden van de V.V.D.-fractie volstrekt onduidelijk waar bepaalde gedachten en standpunten op gebaseerd zijn. Zij wezen bij voorbeeld op het streven van het kabinet om de uitvoeringsstructuur van de werknemersverzekeringen «thans los te koppelen» van die van de demografische verzekeringen. Waren deze eerder (in gedachte?) wel aan elkaar gekoppeld of bestaat er in de toekomst wellicht een kans dat deze wel aan elkaar gekoppeld worden? Kortom, hoe moesten deze leden dat interpreteren? Welke argumenten heeft dit kabinet voor deze ontkoppeling? Er zijn immers evenzovele en wellicht betere argumenten voor een koppeling via het ineenschuiven van de gescheiden uitvoeringstrajecten. Er zijn argumenten voor en tegen koppeling. Welke afweging heeft het kabinet gemaakt bij het doen van deze keuze? Eenzelfde vraag hadden deze leden overigens bij het standpunt van de leden van de C.D.A.-fractie, die blijkens het voorlopig verslag «geneigd zijn te kiezen» voor afzonderlijke uitvoeringsorganisaties. Zij waren benieuwd op basis waarvan die neiging plotseling is ontstaan.

De leden van de V.V.D.-fractie waren er nogal verbaasd over dat het kabinet op blz. 3 van de memorie van antwoord mededeelt, dat na het zetten van de genoemde twee eerste stappen bezien zal worden in hoeverre verdergaande afstemming dan wel integratie met andere onderdelen van het sociale beleid zal plaatsvinden. Zou het niet veel verstandiger zijn dit voorafgaand te doen, mede gelet op de meerderheidsopvatting van de Kamer op dit punt? Evenzeer waren zij nogal verbaasd over de daaropvolgende stelling van het kabinet, dat een gefaseerde aanpak zonder integrale visie geen probleem zou zijn, omdat immers als doelstelling geldt de op termijn te bereiken cliëntgerichte en op regionale schaal georganiseerde uitvoeringsorganisatie. Als dat de doelstelling is, waarom moeten de Raden van Arbeid dan worden opgeheven? Zij voldoen immers thans als enige onderdeel van de uitvoeringsorganisatie wel aan die doelstelling.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen een reactie van het kabinet op de kritiek van de Vereniging van Raden van Arbeid (brief van 23 maart 1987 aan de vaste Commissie voor Sociale Zaken en Wekgelegenheid). Waarom is geen gebruik gemaakt van de door die vereniging verstrekte gegevens en waarom is de voorkeur gegeven aan gegevens uit andere bron? Wordt daarmee de Sociale Verzekeringsbank bedoeld? Zo ja, wil het kabinet dan alsnog de gegevens van de vereniging weergeven naast die van de bank en een verklaring geven voor de verschillen? Is het overigens waar dat, waar in de memorie van antwoord gesproken wordt over de aanwezige personele structuur, deze zich vooral voordoet bij de bank in verband met de verschuiving bij de uitvoering van de Algemene Ouderdomswet in de richting van de raden?

De leden van de V.V.D.-fractie wilden nogmaals de scheiding tussen uitvoering en fondsbeheer bepleiten. Zij vonden dit een zuiverder aanpak van het in één hand brengen van uitvoering en fondsbeheer. Voor wat betreft het (extra) toezicht vanuit de Sociale Verzekeringsraad waren zij, gelet op eerdere ervaringen, nogal sceptisch. Dit toezicht wordt immers gekenmerkt door het bekende pact van non-interventie.

De leden van de V.V.D.-fractie waren het eens met een modernere uitvoeringsorganisatie en een andere aanpak van de uitvoering. Zij vonden echter dat dit er niet toe mag leiden dat de computer centraal

komt te staan. Integendeel, zij vonden dat de dienstverlening aan de betrokken burgers centraal dient te staan. Bovendien wezen deze leden er op dat in de automatiseringsontwikkeling juist steeds meer sprake is van een decentrale aanpak. Met de Vereniging van Raden van Arbeid vonden deze leden dat in de memorie van antwoord een karikatuur geschetst wordt van de raden, alsof deze voortdurend in een onderhandelingsproces zouden verkeren en elkaar zouden bestrijden. Het tegendeel is het geval. Ook de coördinatie van de automatisering tussen de 22 autonome raden verloopt naar behoren. Het gebrek aan coördinatie kan volgens deze leden geen reden zijn de raden op te heffen. Ook een gecoördineerd personeelsbeleid kan zeer wel gevoerd worden zonder dat de autonomie wordt opgeheven. Coördinatie is immers een zaak van wil en gezond verstand. Mocht het daar onverhoopt een keer aan ontbreken, dan zijn er tal van andere middelen denkbaar. Circulaires van de Vereniging van Raden van Arbeid zijn immers niet zo vrijblijvend als door het kabinet wordt verondersteld. Zou het kabinet, nu het telkens de automatiserings- en personele problematiek als argument aanvoert, eens exact en gedetailleerd willen aangeven wat die coördinatieproblematiek inhoudt? Welke raden – voorzover dat althans het geval zou zijn – liggen bij voorbeeld dwars?

De leden van de V.V.D.-fractie bleven het voorstel centralistisch van aard vinden. Het kabinet is er niet in geslaagd deze vrees bij hen weg te nemen. Zij bleven ook om die reden hun niet geringe reserves houden tegen het voorstel de Raden van Arbeid op te heffen.

De voorzitter van de commissie,
Kraaijeveld-Wouters

De griffier voor dit verslag,
Koppen